

**VAN MOORDENAAR TOT EERZAAM BURGER: HENDRIK COST OTTEN,
ZIJN VOORoudERS EN VERDERE FAMILIELEDEN.**

door Jan van der Heijden

In Dinther waren in de 16-de/17-de eeuw enkele families die veelvuldig de voornaam en het patroniem Cost/Costen kenden. Een van deze families had een combinatie van Cost/Costen met de voornaam en het patroniem Otto/Otten en was zo te onderscheiden van de andere "Costen"-families.

Een opmerkelijke vertegenwoordiger van deze familie was **Hendrik Cost Otten** (II a-7), ± 1580-1650; in zijn jeugd had deze een dorpsgenoot gedood. Normaal zou hij hiervoor de doodstraf gekregen hebben maar de families van het slachtoffer en van de dader verzoenden zich met elkaar, overigens onder tamelijk harde voorwaarden, en de dader leefde nog vele jaren. Hij werd zelfs, gelet op zijn openbare functies, een "eerzaam" ingezetene van Dinther en zijn naam komt veelvuldig voor in het Rechterlijk Archief (R.A.) van deze plaats o.a. vanwege diverse kopen en verkopen van landerijen en cijzen.

De gegevens over deze familie zijn grotendeels geput uit het R.A. van Dinther; alleen voor de latere generaties kon ik gebruik maken van de Doop-Trouw- en Begraafboeken. Deze beginnen voor Dinther in 1618, maar na ± 1640 zijn er vele hiaten en tussen 1650-1673 ontbreken ze geheel. Gelukkig heeft de pastoor van Heeswijk in die periode ook gefungeerd als pastoor van Dinther en vele dopen, huwelijken en overlijdens geregistreerd in de Doop-Trouw- en Begraafboeken van Heeswijk.

Door meerdere verdelingsakten, waarbij enkele malen vele familieleden tegelijk werden genoemd, konden de diverse takken met elkaar verbonden worden. Meerdere vertegenwoordigers van deze familie waren als schepenen, gezworenen, borgemeesters en Heilige Geestmeesters leden van het "corpus" van Dinther.

Omdat mijn onderzoek zich beperkte tot ± 1700, heb ik maar van een tak een achternaam kunnen vinden namelijk de naam **Sjongers** voor de afstammelingen van Dirk Otten Costen (= II-d). Deze tak is gevolgd tot ± 1800. De andere takken kunnen andere achternamen hebben

De Romeinse Kwestie was hiermede uit de wereld. Mussolini tekende namens Italië. Hij was in 1922 premier van Italië geworden.

De buitenlandse vrijwilligers werden in 1870 onder dankzegging ontslagen en velen keerden met een onderscheiding naar hun vaderland terug. De bekendste Nederlandse zouaaf was Pieter de Jong, gesneuveld op 18 oktober 1867. Hij maakte vele slachtoffers onder de aanvallers en betoonde grote moed.

Het vertrekpunt van de Nederlandse zouaven liep via Oudenbosch. W. Hellemond, een cisterciënzer, was pastoor te Oudenbosch en de centrale figuur bij de werving. De reis ging eerst naar Brussel voor de algehele keuring, vandaar via Parijs naar Marseille. De reis ging per boot verder naar het Italiaanse Civitavecchia. In Oudenbosch staat nog altijd een miniatuur van de Sint Pieter van Rome, vermengd met enige kenmerken van de Sint Jan van Lateranen.

Vermeldenswaard zijn nog de toneelopvoeringen in Dinther tussen 1930 en 1940 van het stuk "De Pauselijke Zouaven en de Garibaldisten" onder regie van de norbertijn Knaapen.

De zouaven spreken nog altijd tot de verbeelding van velen, niet in het minst door hun avontuurlijke strijdvaardigheid voor de paus in het verre onbekende land en door hun prachtige uniform.

Na hun diensttijd keerden de meesten naar hun woonplaatsen terug en hervatten hun oude beroepen. Enkelen gingen in Fransche dienst en vochten mee in de Frans-Duitse oorlog en daarna traden enigen toe tot het Spaanse keurkorps van de Carlistische zouaven. Ook in Nederlands-Indië deden sommige oud-zouaven dienst in het Nederlandse leger.

Bronnen: diverse publicaties en internet.

aangenomen maar waarschijnlijk zijn ook meerdere takken al voor 1700 in mannelijke lijn uitgestorven.

Het onderzoek naar deze familie werd voor mij des te interessanter omdat zij tot mijn voorouders bleek te behoren: in 1600 trouwde in Dinther Lambert Roelofs Verheijen, mijn tot nu toe oudst bekende voorvader, met Catharina Hendrik Otten Costen, stammend uit deze familie (IIc-2).

De geschiedenis van deze familie begint met:

I **Otto Costen**, geboren ± 1510 en vermoedelijk gehuwd met Heylke.

In 1555 bezat Ot Costen "*een hoeve van 5 mud saylant, nog 3 buenre wei onder Schijndel*"; verder een perceel hooiland van zes lopens en nog drie percelen land (1). In het R.A. no 38, lopend over de jaren 1559-1561, werd hij vermeld als de verkoper van een cijns van drie caroli gulden, te betalen op O.L. Vrouw Lichtmis, uit een huis en hof met een nauwersaet land; koper was Daniel Dirks; hij mocht deze lossen met 50 gulden ineens; in deze akte werd hij "*onze medeschepen*" genoemd (2).

Kinderen van Otto Costen:

1. **Cost Ot Costen**, volgt II-a;

2. **Adriaan Ot Costen**; geboren ± 1550, overleden voor 8 februari 1595; gehuwd met Maria N.N., overleden voor 10 juli 1625; Maria hertrouwde met Jacob Matheeuwsen; op 14 juni 1625 noemde Jan Jan Ariens haar, als weduwe van Arien Otten, zijn grootmoeder.

Op 10 juli 1625 verkochten de kinderen en kleinkinderen van zijn vier broers als zijn erfgenamen twee huizen, meerdere percelen land en enkele cijnsen (3). Genoemd werden:

- Wijnand, Henrich, Willem, Jacob en Heylke, gehuwd met Aart Jansen van Gogh, kinderen van Cost Otten (= II-a); toen leefden ook nog Lambert en Otto, eveneens zonen van Cost Otten, maar deze werden niet vermeld;

- Ot en Sara, kinderen van Jacob Otten (= II-b);

- Hendrik, Catharina, gehuwd met Lambert Roelofs (Verheijen) en Jenneken, gehuwd met Goijart Joosten (of Goossens), kinderen van Hendrik Otten (= II-c); de kinderen van wijlen Heylke Hendrik Otten, gehuwd met Jan Joosten Hendriks (Spierings); verder nog Hendrik Jan Hendrik Otten, kleinzoon van Hendrik Otten (=II-c) en de drie

onmondige kinderen van Jan Hendrik Otten, zoon van Hendrik Otten (=II-c);

- Jan, Willem, Heylke, gehuwd met Lambert Janse Ariens, Agnes, gehuwd met Daniel Jansen en Jenneken, kinderen van Dirk Otten (= II-d) en de kinderen van wijlen Luytken Dirk Otten, gehuwd met Matheus Hendriks.

De verkochte bezittingen van Adriaan Otten Costen waren: een huis en hof, 5 lopens groot, gelegen aan de Opstal in Dinther, verkocht aan Jan en Paul Aert Jansen van Gogh (zoons uit het eerste huwelijk van Aart Jansen van Gogh = IIa-8); een huis en hof, vier lopens groot, gelegen aan het Kerkveld, verkocht aan Jan Jan Jan Ariens (kleinzoon van Maria, de weduwe van Adriaan Otten); een perceel land te Dinther aan Jan Jan Jansen Ariens; de helft van een akker, genaamd de Bitteren, aan Hendrik Cost Otten (II a-7); een perceel hooiland aan Peter Jan Michielsen; de helft van een hooibeemd, genaamd de Gerendonk, aan Aart Jansen van Gogh; een jaarlijkse cijns of pacht van 9 vaten rogge uit een meerdere pacht van 26 vaten rogge, jaarlijks te vergelden, aan Lucas Rut Lucassen (Sjongers); een jaarlijkse pacht of cijns van 1 mud rogge aan Hendrik Cost Otten en een jaarlijkse pacht of cijns van 3 gulden, verlopend op St. Jansdag, aan Hendrik Willem Hendriks en Jan Jan Jan Ariens, ieder voor de helft.

3. **Jacob Ot Costen**, volgt II-b;

4. **Hendrik Ot Costen**, volgt II-c

5. **Dirk Ot Costen**, volgt II-d.

II-a **Cost Ot Costen**, geboren ± 1550, overleden in of voor 1603, gehuwd met Daniëlken, dochter van Lambert Hendriks (Marcelissen van Erpt, ook genoemd "de Becker") en van Jenneken, overleden na 28 juli 1628.

Op 10 mei 1595 verklaarden de schepenen van Dinther dat Cost Otten van Willem Jansen de helft van een akker teulland, in het geheel 9 lopens groot, had gekocht, gelegen in Dinther in de Boekaart naast het "het St. Anthonius Huijsken". Cost had indertijd de koopsom al betaald maar Willem Jansen was "corts na de coope subtelijk" overleden waardoor de koop niet was geregistreerd. Dat gebeurde nu bij deze (4). Hier ging aan vooraf, op 13 december 1594, een

verklaring van Dierxken, gehuwd met Aert Ghijsberts, "ziek te bedde liggende", dat haar eerste man, Willem Jansen, samen met Cost Otten deze akker had gekocht van de voogden van de kinderen van Willem Goyarts Jan Wijgergangs (5).

Op 27 februari 1597 verkochten de erfgenamen van Simon Jacobs aan Cost Otten en Jan Joosten Spierincx een huis, hof, hofstat en aangelegen land, drie lopens groot, gelegen in de Commerstraat (5-a).

Cost is in of voor 1603 overleden want in dit jaar betaalde de weduwe Cost Otten 23 stuivers in de "gemeene lasten" (6).

Op 24 november 1610 verkocht Daniëlken, weduwe Cost Otten met toestemming van haar kinderen: Wijn, Hendrik, Lambert, Willem, Otto en Heylke, gehuwd met Aert Jansen van Gogh, een jaarlijkse cijns van 8 gulden uit haar huis met 5 lopens land, genaamd "de Lammerhoeve" aan de mombers van de drie "onbejaarde" kinderen van Cornelis Jan Vercuijlen. (7). Haar zoons Jacob en Lenaert, die toen ook nog in leven waren, werden hier niet vermeld. Op 15 januari 1614 stond zij de tocht over 1/5 deel van de helft van een hooibeemd, genaamd de Roijen Beemd, bij de Kilsdonkse molen, af aan haar kinderen Lambert, Willem, Hendrik, Otto, Lenaert, Wijnand, Jacob en Heylke; de kinderen verkochten dit perceel vervolgens aan Jan Jan Ariens (8). Op 27 januari 1616 loste zij een jaarlijkse cijns of pacht af van een mud rogge aan de erfgenamen van Adriaan Peters van Waelwijk, eertijds gekocht van Michiel Aart Michielsen van de Bogaert; zij verklaarde voor deze aflossing 115 gulden van haar zoon Jacob ontvangen te hebben en zij beloofde deze hiervoor haar leven lang 6 gulden per jaar te betalen (9). Op 6 juli 1618 verkocht zij aan haar zoon Otto Cost Otten "al het gareel", huisraad, hooi en stroo (10). In 1626-1627 stond zij de tocht (vruchtgebruik) over haar bezittingen af aan haar kinderen. Dit gebeurde merkwaardig genoeg in een drietal akten; eerst op 27 februari 1626 aan haar oudste zoon Lambert over al haar goederen in Dinther; op 27 november 1626 aan al haar kinderen over haar huis, hof en land, in het Reijtsel, genoemd de Pansendael; vervolgens op 24 april 1627 aan haar zoons Lambert en Wijn over een akker, die leengoed was van het Ridderhof Ten Bogaerd en over een akker van 3 lopens achter de kerk. Hierbij sprak ze de hoop uit dat Lambert en Wijn met de andere vijf kinderen gelijk zouden delen in de genoemde leengoederen (11). Op 28 juli 1628

beloofden elk van haar kinderen haar een bedrag van 37 gulden en 10 stuivers te betalen op de hoogtijdag van St. Jacob de Apostel in 1630 (12).

Op dezelfde dag werden de goederen van haar en haar overleden man verdeeld door hun kinderen (13). Daniëlken was toen nog in leven. De nalatenschap bestond uit vier huizen in Dinther en twaalf percelen land, minstens 45 lopens in totaal (de grootte werd met verschillende maten aangegeven en van sommige percelen werd geen omvang vermeld). De verdeling geschiedde als volgt:

- Lambert kreeg een huis met hof en 4 lopens aangelegen land, genaamd Lammerhoeve, en een akker teulland aldaar;
- Wijnand kreeg een huis met hof en esthuis en met 6 lopens land, gelegen in het Reijtsel, genaamd Pansendael;
- Hendrik verkreeg een huis met hof en schop en met een sestersaat land, gelegen in de Boeckart; een akker van 5 lopens, ook daar gelegen naast het "St. Anthoniushuisken" en nog de helft van een hooibeemd in Schijndel;
- Otto verwierf een akker van 10 lopens in het Reijtsel en een hooibeemd, genaamd De Gerendonk, gelegen in de Boeckart (naast Jacob Costen en Wijn Costen);
- Willem erfde een perceel zaailand, een malder groot aan het busselke, in het Reijtsel gelegen; hij moest hiervoor 114 gulden uitbetalen aan zijn broer Jacob:
- Jacob kreeg een perceel teulland van 6 lopens in het Reijtsel; een akker van 3 lopens, achter de kerk gelegen; de helft van een hooibeemd in Schijndel en nog 114 gulden van zijn broer Willem;
- Heylke, getrouwd met Aert Jansen van Gogh, kreeg een huis in het Reijtsel, genaamd Pansendael (naast Wijn Costen en Hendrik Costen).

Er werden minstens acht kinderen geboren uit het huwelijk van Cost Otten en Daniëlken Lamberts: zeven zonen en een dochter; zoon Lenaert was blijkbaar al voor 1628 overleden, want hij kwam niet voor bij de verdeling van de goederen van zijn ouders. Van de overige zes zonen hadden Lambert en Wijnand kinderen evenals dochter Heylke; opvallend is dat Willem, Otto, Jacob en Hendrik wel getrouwd waren maar dat er geen kinderen uit hun huwelijken gevonden werden. Bij de verdelingen van de goederen van de kinderloze Otto, Jacob, en

Hendrik werden slechts de kinderen van Lambert, Wijnand en Heylke als erfgenamen genoemd. (van Willem werd geen erfdeling gevonden).

Kinderen van Cost Otten Costen:

1. **Lambert Cost Otten**, geboren ± 1580, volgt III-a;
2. **Wijnand Cost Otten**, geboren ± 1580, volgt III-b;
3. **Willem Cost Otten**, geboren ± 1580/1590, overleden na 16 mei 1661, gehuwd met Lijksen N.N., overleden 15 september 1678. Er werden geen kinderen gevonden uit dit huwelijk.

Op 20 juli 1617 sloten Willem en zijn broer Ot Costen een overeenkomst (de akte hierover was in tamelijk gebrekkig Nederlands en met meerdere Duitse woorden opgesteld) (14). Ze woonden toen nog samen met hun moeder en maakten enkele afspraken:

- Ot mocht de helft van de meubelen, die hij nu in gebruik had, behouden en zou hiervoor bijdragen in de pacht, te betalen op "*Maria Mazdalena dag*";

- Willem had van Ot "*een brun mery met noch een jong brun mery van een jaer*" gekocht voor de som van 108 gulden, welke som Willem beloofde te betalen "*nu Kozmis ierstkomende*";

- "*de besten, die Ot teghen Wijllem gedeylt heft, beloft Wijlen te weijden en foederen tot mej toe jetzt komende*";

- item "*beloft Wijllem den mont kost te besorgen ofte hij Ot een kynt int huys waer*";

- Ot zou voor zich zelf een kamer mogen hebben en "*alsnog sal Ot mogen halden een pert, dat Wijlem sal stallinghen op de neren ofte in de schuer en Wijlem salt 'm zu foeder halden soo hooij en stro*";

- Deenzen (Danielken) Kosten, hun moeder, zal in de "*grose kamer*" mogen wonen en "*smoken en koken*" voor haar zelf.

Getuigen waren hierbij: Jan Jan Hendrik Sijmons en Jacob Otten (broer van Willem en Otto).

In de jaren 1634/1635 en in 1640 was Willem lid van de schepenbank in Dinther. Op 14 december 1630 was hij mombler voor zijn neef Jan Dirk Otten (II d-3); deze neef was blind (15). Opvallend is dat er nog een blinde neef in de familie was namelijk Hendrik Hendrik Otten (II c-1) en ook hiermee kreeg Willem te maken: op 1 februari 1641 werd deze bij hem ondergebracht. Een half jaar eerder was de blinde

Hendrik in de kost gedaan bij Hendrik Cost Otten, een broer van Willem (16). In 1641 was Willem ook nog voogd over vier onmondige kinderen van Jan Gerards en Catharina Jan Joosten Spierings (= dochter van II c-4) (17); in 1651 was hij voogd over Jenneke Lambert Costen en in 1653 over Hendrikske Lambert Costen, dochters van zijn broer.

In 1649 kocht Willem een perceeltje land van 9 roeden in Dinther (18). Op 17 november 1652 kocht hij een cijns van 12 gulden en 15 stuivers uit de helft van een perceel teulland, van Hendrik Claassen op de Aa (gehuwd met Anthonisken, een dochter van zijn broer Wijnand) en Willem verkocht aan Hendrik de helft van een akker, een mauwersaet groot, gelegen in het Reijtsel aan het Busselken, in 1628 van zijn ouders geërfd.(19). Belangrijker was de aankoop op 24 mei 1653 van de helft van een huis met een perceel groes van 4 lopens, gelegen in de Bijlshoek (20). Op 26 mei 1659 verkocht hij een akker teulland, gelegen op het Reijtsel, aan Cost, Cornelis, Mariken en Lenaertke, kinderen uit het tweede huwelijk van zijn broer Wijnand Costen (21). Tenslotte verkocht hij op 16 mei 1661 aan Lambert Gerritsen van Elswijck een perceel teulland, in het Campke gelegen en een rente van 200 gulden staande op Hendrik Claassen op de Aa (22).

4. Otto Cost Otten, geboren ± 1580-1590, overleden voor februari 1653, gehuwd Dinther 25 februari 1621 met Willemke, dochter van Marten Ariens en Jutke; er werden geen kinderen gevonden uit dit huwelijk.

In 1604 was Otto lid van de schepenbank in Dinther (23). In 1617 woonde hij nog samen met zijn moeder en broer Willem (zie hiervoor, bij Willem) Op 23 november 1633 gaven Ot Cost Otten en Willemke Martens tezamen met hun zwagers Adriaan Lucassen, gehuwd met Martientke Martens, Cornelis Daniels, gehuwd met Sophia Martens en Bruijs Niclaassen (van Berckel), gehuwd met Jenneke Martens, een machtiging aan Dirk Jan Pennings, gehuwd met Aryke Martens, om 6 morgen hooiland in het Kessels veld, genaamd het Strojbroek, te verkopen (24). Dezelfde dag had Jutke, de weduwe van Marten Ariens, de tocht hierover afgestaan.

Op 11 januari 1600 verklaarde Adriaan Daniels, omtrent 77 jaar oud, dat hij 65 jaar geleden met zijn vader paarden naar Den Bosch had vervoerd en dat hij toen bij het Raadhuis Ot Costen en Jan Suyskens

tegenkwam, die een klein klokje bij zich hadden, dat in Den Bosch gegoten was; dat klokje was later in de kapel van ten Bogert gehangen (24-a).

Op 1 augustus 1670 verkochten de erfgenamen van Otto aan Joost Jan Joosten Spierings (zoon van II c-4) een akker teulland, 12 lopens groot en de helft van een hooicamp, de Gerendonk genaamd, een dagmaat groot. Op dezelfde dag verkochten ze aan Jacob Driessen, een van de erfgenamen, een huis, hof en aangelay, een sestersaat groot (25) Als erfgenamen werden genoemd:

- Lenaert, Jacob en Jenneken Lammert Costen; Jan Jaspers van Gerwen, gehuwd met Hendriksken Lammert Costen (kinderen van Lambert Costen, de broer van Otto);

- Hendrik Claassen op de Aa, gehuwd met Tonisken Wijnand Costen; Jacob Driessen, gehuwd met Dirskken Wijnand Costen en Willem Aarts, gehuwd met Lijsken Wijnand Costen (kinderen van Wijnand Costen, broer van Otto).

Opvallend hierbij is dat slechts een deel van de kinderen van de broers en de zus van Otto hier als erfgenamen genoemd werden; mogelijk waren enkelen al overleden

5. **Jacob Cost Otten**, geboren ± 1580/1590, overleden ± 1636/1637, gehuwd met Heilwich, dochter van Gerard Lenaerts (Pennings) en Willemke Joost Willem Spierings, overleden voor 31 januari 1669. Er werden geen kinderen gevonden uit dit huwelijk. Heilwich hertrouwde met Jan Aerts van Gogh.

Op 22 november 1614 leende Jacob voor de aankoop van een paard 42 gulden aan Matheus Hendriks, gehuwd met Luytken Dirk Otten, een nicht van hem (II d-4) (26). Op 27 januari 1616 gaf hij aan zijn moeder 115 gulden ter aflossing van een cijns en deze beloofde hem hiervoor 6 gulden per jaar te geven zo lang zij zou leven (9).

Tussen 1617 en 1626 kocht hij meerdere percelen land: op 29 maart 1617 van Paul Jansen Paulussen de helft van een weiland, in het geheel 1 morgen of 6 lopens groot, gelegen in de Boekaert (naast Wijn en Hendrik Costen) (27) en op 16 september 1620 van Claas Hendrik Lamberts en Hendrik Jansen als voogden over de kinderen van Lambert Hendriks en Jenneken Jan Paulussen Jansen ook de helft van een weiland, eveneens in de Boekaert gelegen (28). In 1624 kocht hij van zijn broer Hendrik een akker zaailand van 5 lopens, gelegen in de Boekaert (naast de kinderen Cost Otten) en Jacob

verkocht tegelijk aan Hendrik een jaarlijkse rente van 12 caroli gulden, te betalen op St. Nicolaasdag en nog een cijns van 6 gulden, te betalen op de H. Sacramentsdag, uit de helft van een huis, boomgaard en land in de Boekaert (naast Wijn Costen) (29). Op 7 januari 1626 kocht hij van Peter Jansen, de koster van Dinther, drie percelen land: een perceel op de Hazelberg in Dinther, twee percelen "aan malcander", gelegen bij het Cloyten en 1/4 van een perceel met de houtwas op "de acker" gelegen (30). En tenslotte kocht hij op 24 juni 1626 van Goyaert Cornelissen en van Jan Aart Cornelissen een akker zaailand van 3 lopens, gelegen op het Reijtsel (31).

In dezelfde periode kocht Jacob ook enkele cijnsen: op 17 juni 1621 beloofde Joost Huib Rovers hem jaarlijks op Sacramentsdag een cijns van 10 gulden en 10 stuivers te betalen vanuit een huis, hof en boomgaard op Beugt in Dinther; deze cijns werd op 23 april 1641 "gelost" (32); op 23 november 1622 kocht hij een jaarlijkse cijns van 5 caroli gulden, te betalen op "Bamisdag", van Jan Aart Jansen van Gogh en Jenneken Cornelis Jan Verkuijlen (zie II a-8, nr 1), uit een huis en een perceel land van 5 lopens, gelegen aan de Lammerheuvel (33); in maart 1625 kocht Jacob van Aart Gerats een pacht of cijns van 3 gulden uit een akker op Beugt gelegen (34) en op 24 juni 1626 een cijns van 16 gulden van Jan Aart Cornelissen, te vergelden op O.L.Vrouw Lichtmis (35).

Maar hij verkocht ook land en cijnsen: op 7 januari 1626 verkocht hij samen met Aart Jansen van Gogh (II a-8), als mede-erfgenamen van Adriaan Otten, hun oom, een cijns van "negen en een half pond payments" aan Hendrik Cost Otten (hun broer/zwager) (36); op 21 juni 1630 verkocht hij aan Jan Aerts en Welt Thonis Welten, H. Geestmeesters, en Claas Hendriks op de Aa, kerkmeester, een cijns van 2 gulden en 10 stuivers uit een huis en hof, 6 lopens groot, gelegen in de Commerstraat (tussen Wijn en Hendrik Costen) (37); tenslotte verkocht hij op 3-7-1632 een weiland van 14 roeden, gelegen in de Hulsacker, aan Hilleken, weduwe van Daan Adriaans (38).

Op 25 februari 1638 verhuurde Jan Aerts van Gogh, gehuwd met Helena, dochter van Gerart Pennings en weduwe van Jacob Costen een huis, hof en boomgaard, gelegen in de Commerstraat aan Jacob Andriessen (gehuwd met Dirske Wijnand Costen = III b-3) (38-a).

Op 31 januari 1669 verkochten de erfgenamen van Jacob een huis en hof met een mauwersaet aangelegen land in de Commerstraat, genoemd Pansendael, aan Joost Jan Joosten (Spierings = zoon van II c-4). Als erfgenamen werden genoemd:

- Cost Wijnands, Willem Aarts, gehuwd met Lijsken Wijnands, Jacob Andriessen, gehuwd met Dirsken Wijnands en Hendrik Claassen (op de Aa), gehuwd met Anthonisken Wijnands, allen kinderen van Wijnand Cost Otten;

- Lenaert, Jacob, Aert en Jenneken Lamberts en Jan Jaspers van Gerwen, gehuwd met Hendriksken Lamberts, allen kinderen van Lambert Cost Otten;

- Adriaan Matheuwssen, gehuwd met Lenaertken, dochter van Aert Jan van Gogh en Heylke Cost Otten.

Evenals bij de verkoop van de goederen van Otto Costen (zie hiervoor) werden ook nu de kinderen van zijn broers en zus slechts ten dele als erfgenamen genoemd (39).

In 1637 verklaarden Peter Bogarts en Cornelis Daniels in hun functie als kerkmeesters 175 gulden ontvangen te hebben van Heylke, weduwe Jacob Costen, kerkmeester (39-a) en op 20 november 1671 gaven de erfgenamen van Jacob Costen en Heylke Gerard Pennings 200 caroli gulden aan de "fabriek van de H. Geest" te Dinther, door het echtpaar al in 1636 gelegateerd (40).

6. **Lenaert Cost Otten**, geboren ± 1580-1590, overleden na 15 januari 1614 en voor 28 juli 1628; waarschijnlijk ongehuwd; in 1614 werd hij nog genoemd als zoon van Danielken, de weduwe van Cost Otten maar hij kwam niet meer voor bij de verdeling van haar goederen in 1628.

7. **Hendrik Cost Otten**, geboren ± 1580, overleden ± 1650, gehuwd voor maart 1603 met Mechel, dochter van Gerard Lenaerts (Pennings) en van Willemke Joost Willem Spierings, overleden voor 5 februari 1653. Er werden geen kinderen gevonden uit dit huwelijk.

Van de zoons van Cost Otten komt Hendrik het meest voor in het R.A. van Dinther: vele malen als koper en verkoper van onroerende goederen en cijnsen; maar opmerkelijk is vooral de zogenaamde "zoenbrief" uit 1607, waaruit blijkt dat hij een dorpsgenoot had gedood. Over de doodslag zelf was in het R.A. van Dinther niets te vinden; mogelijk was het een gevolg van een uit de hand gelopen

ruzie. Maar uit deze zoenbrief blijkt dat de families van het slachtoffer en van de dader zich met elkaar verzoend hebben en dat Hendrik hierdoor de doodstraf ontliiep, zij het onder zware voorwaarden. Hendrik blijkt later toch een "eerzaam" ingezetene van Dinther te zijn geworden, want in 1634 bekleedde hij de functie van borgemeester en in 1640 was hij H. Geestmeester. Ook in materieel opzicht ging het hem, gezien zijn vele aankopen van bezit, niet slecht.

In 1603 komen we zijn naam voor de eerste keer tegen: in maart van dat jaar verkocht hij, al getrouwd met Mechel Gerard Lenaerts (Pennings), samen met zijn zwager Matheus Adriaans Dirks, gehuwd met Goijaertke Gerard Lenaerts en met de voogden over de drie zoons van Gerard Lenaerts aan Lijsken Cornelissen een cijns van 7 gulden in een meerdere cijns van 21 gulden door het "corpus" van Dinther aan hun vader overgegeven. Zij hadden toen uit handen van de pastoor van Dinther een obligatie van 100 gulden ontvangen, die jonker Willem van Erp de Jonge hen nog schuldig was (41). In hetzelfde jaar werd hij voor 4 stuivers aangeslagen in de "gemeene lasten" van Dinther (42).

Van 13 juli 1607 dateert de zojuist genoemde zoenbrief of acte van "verzoening voor manslag" (43): *"in den naeme van ons Heren zij condt ende kennelijcken eenen ygelijcken dat alsoo Henrich, soone Cost Otten, inwoonder deser Heerlijcheijt van Dinther, hadde bij crancker avontueren, raet ende ingeven des bosen geest gecomiteert eenen nederslach inne den persoone van Jannen, soone Jan Pauwels Janssen welke Godt almachtig wil ontfermen ende eenen ygelijcken christenmensch nae godts geboden bevolen wordt zijnen naesten tegens hen misdaen hebben, te ontfermen ende in bermhertigheid te ontvangen soe genoegsaem inne deesen gebleken, gedaen en verthoont is, dewelcke die vader, moeder, broederen en susteren, swageren, maegen ende vrienden van de voorschreven dooden geconsidereert ende van heurentwegen remitteren ende vergeven hebben nae middelinghe van goede eerbare mannen tot deesen zoene ende het misbruecke voorschreven tot een goeden eijnde gebrocht; soo eest dat op heden 13 juli 1607, nae schrijven des hooffs van Brabant, omtrent ten elff uren op ten middagh, aen de plaetse tot Dinther, voor ons schepenen ondergenoempt, zijn gestaen die vader van den dooden, broederen, swageren, maegen ende vrienden van*

den dooden, soo in de naeme van henselven als voor alle andere presenten ende absenten, geboren ende ongebornen, dat sij hen fort ende sterck gemaekt hebben, oock representerenden inne deesen den persooone van den dooden ende geneegen wesende ter ootmoediger beede van den delinquant of misdadiger ende hebben den misdadiger zijn misdaet ende neederslagh in den persooone van Jannen Jan Pauwelsen geremitteert ende quyt gescholden geloovende alsoo die voorschreven quytschelderen dat sij den voorschreven Henrich Costen van huenderwege sullen houden ende doen houden voor nu verzoendt ende in alle toecomende tijden sijn ende blijven versoendt voor geboren en ongebornen, presenten ende absentenonder de naevolgende conditien:

- de misdadiger moet de eerst komende drie Vrijdagen na de "zoendagh" op bedevaart gaan "in sijnen lijnen clederen" naar het H. Bloed in Boxtel om daar te bidden voor het slachtoffer "in de bloeme zijns levens alsoo jammerlijcken toe doot gebrocht" en de delinquent is verplicht heel zijn leven te blijven bidden voor de zielerust van de overledene;
- hij moet op de eerste teerdag van het St. Catharina-gilde na de verzoening voor het altaar van deze heilige drie wassen kaarsen offeren van de beste was die er te koop is en elke kaars moet anderhalf pond wegen;
- hij moet aan de provisoren van de tafel van de H.Geest te Dinther op de Goede Vrijdag leveren een hoeveelheid van drie mud koren om aan de armen te distribueren; dit moet hij drie jaren doen;
- hij moet op de zoendag 100 caroli gulden betalen voor de begrafenis, de vigilie, de zielemissen en de kerkrechten;
- voor "cost en bier en een maeltijt" van de bloedverwanten van het slachtoffer, tot een aantal van 80 personen, moet hij op de dag van de "voetval" ten huize van Jan Pauwelsen zes stuivers per persoon betalen en het bier dat na de maaltijd gedronken wordt moet hij "op Bamisdagh ierstcomende" betalen;
- voor de gemaakte kosten van "procedure en andere onraet" moet hij voor "Paesschen naestcomende anno 1608" 60 caroli gulden betalen aan de familie van het slachtoffer;
- voor het zoenrecht moet hij voor de eerstkomende Kerstmis 40 zoengulden betalen;

- hij moet op het graf van de overledene voor het eerste jaargetijde "*een zercke cruys*" laten plaatsen van 6 ½ of 7 voet lengte, drie voet in de grond en 3 of 3 ½ voet boven de grond en op dat kruis moeten de namen staan van Jezus Christus en de naam van de aflijvige met de dag en het jaar van zijn overlijden;- hij moet voor het jaargetijde van de aflijvige "*besitten eene jaerlicke pensioen op zekere zijn onderpanden onder Dinther gelegen*" om hiervan jaarlijks een mis te laten lezen op de dag van het jaargetijde; en hij moet op die dag ook drie brandende kaarsen offeren;

- op vrijdag 13 juli 1607 moet hij "*doen de voetval, driemaal op zijn knieën knielende in alle ootmoedichheit voor de aenschijn der bloetvrienden des afflijvigen ende bij volle henne vergaderinge tot Dinther op ten kerkhoff, ten elff uren, geassisteert met de heere pastoor van Dinther ende zal voorts comen met zijn blooten hoofd ende voeten ende zijn naekte lichaam bedeckt hebbende met eene lijnen cleed met gevouwen handen, tot drie reysen toe ter aerde knielende ... en sal soo lange ter aerde blijven sitten tot dat enige van de bloetvrienden het consent geven aan de anderen hem delinquent by hantreikinge sullen doen opstaen ende hem zijn misdaed sullen vergeven bij 't graf van de aflijvigen*";

- de delinquent moet "*residentie buyten desen dorpe van Dinther houden*" ; deze verbanning uit Dinther gold voor zes jaar en hij mocht in deze periode er alleen "*gast gewijs*" verblijven;

- hij moet zijn hele leven lang zo veel mogelijk alle plaatsen, straten en wegen mijden waar bloedverwanten van de aflijvige verblijven; hij mag verder niet voor in de kerk komen maar moet de diensten en preken staande achter in de kerk onder de toren bijwonen; hij mag niet in herbergen komen waar de vrienden van het slachtoffer zijn en als er vrienden in een herberg komen waar de delinquent zit, moet hij op hun verzoek het veld ruimen;

- er moeten borgen optreden om al deze afspraken na te komen.

Tenslotte beloofden Jan Pauwels als vader en Paul en Derk als broers van het slachtoffer, zich hieraan te houden en traden als borgen voor de delinquent op Jan Wijnants (Suijskens) en Aert Jansen van Gogh (gehuwd met een zus van Hendrik Costen). Er was nog een verklaring aan toegevoegd dat de borgen op de zoendag 100 gulden hadden betaald aan Paul Jan Paulussen.

Opvallend is dat Hendrik kort voor maar ook al kort na zijn verbanning uit Dinther bezittingen kocht en verkocht maar ook om andere redenen werd zijn naam in het archief vermeld.

In januari 1618 deelde hij met zijn broer Wijnand Costen twee campen hooiland, die zij samen gekocht hadden van de erfgenamen van Arien Daniels; bij deze deling werd de voorste camp bestemd voor Wijnand ("streckende" tot aan het erf van de weduwe Arien Costen) en de achterste camp voor Hendrik (44).

Op 20 mei 1620 kocht hij van Aart Willems van Gogh een huis, hof en boomgaard met 7 lopens aangelegen land, gelegen in de Hulsacker; de lasten bij deze koop waren o.a. jaarlijks een mud rog aan het Barbara-altaar in Dinther, een mud rogge aan de H. Geest in Berlicum en 31 stuivers aan het Barbara-altaar in Veghel (45); in 1628 erfde hij uit de bezittingen van zijn ouders nog een huis in de Boeckart in Dinther en verder nog een akker aldaar naast het St. Anthoniushuiske en een halve hooibeemd onder Schijndel.

Op 5 september 1640 nam hij de zorg op zich voor een neef van hem, Hendrik Hendrik Otten (II c-1), "*wesende een blind man*"; hij was toen H.Geestmeester; dit duurde overigens niet lang want reeds op 1 februari 1641 werd de zorg voor de blinde neef overgenomen door Willem Costen, een broer van Hendrik Costen (46).

Hendrik is voor 1650 overleden want in het verpondingsboek van Dinther uit 1650 werd Metje, de weduwe van Hendrik Cost Otten genoemd; haar "competeerde een huys met derdehalf morgen teulland en twee percelen groesland", en ze werd aangeslagen voor 22 gulden en 5 stuivers (47).

Zoals vermeld kocht Hendrik diverse malen percelen land, een cijns of gedeelten van een erfenis; het valt op dat de meeste transacties van bezit met familieleden van hem of van zijn vrouw waren.

- op 18 juni 1607 kocht hij van zijn zwager Jan Geraert Lenaerts (Pennings) diens kindsdeel (48).

- op 16 januari 1608 kocht hij van Jacob Goossens, wonende in Veghel en gehuwd met zijn nicht Echten (Agatha) Hendrik Otten (= II c-3) 1/3 deel van een perceel land, gelegen in de Pelshoeve te Dinther; Jacob had dit verkregen uit de erfenis van zijn schoonouders. Maar op dezelfde dag maakte zijn zwager Jan Hendrik Otten (III-c) gebruik van het naastingsrecht om dit perceel terug te kopen (49).

- op 4 januari 1612 kocht hij weer van zijn zwager Jan Geraert Lenaerts, de "molder", een akker van 4 lopens in de Boekaert gelegen (50).
- op 17 april 1614 kocht hij een perceel land van 4 lopens van Aart Willems van Gogh "rontsomme het erf van de erfgenamen van de heer van Keersbergen" (51).
- op 16 juli 1614 kocht hij van de kinderen van zijn oom Dirk Otten, gehuwd met Gerlinge Huijberts Rovers, allen met name genoemd, een akker zaailand, 1 lopens groot, gelegen in de Boekaert, genaamd de Bunt (52).
- op 18 april 1616 kocht hij van Lenaert Hendrik Lenaerts, gehuwd met Jenneken Pauwels Jan Willems 1/4 deel van een hooibeemd, genaamd de Sluisbeemd, gelegen bij de watermolen van Kilsdonk tussen de Aa en de sluisdijk; de stroom, gekomen over die molen, bleef te gebruiken door Aart Jansen van Gogh e.a.; er stond bijgeschreven dat hij de 100 gulden hiervoor had betaald op 3 februari 1617 (53).
- op 29 december 1616 kocht hij al weer van zijn zwager Jan Geraert Lenaerts diens aandeel van 18 gulden in een erfrente die het corpus van Dinther aan de erfgenamen van Geraert Lenaerts (Pennings, de molder) had verkocht (54).
- op 23 februari 1619 kocht hij van Corstiaen Bartholomeeuwsen, gehuwd met Sophia Peter Arien Wijnands, een akker zaailand, 5 lopens groot en gelegen in het Reitsel (naast de weduwe Cost Otten) (55).
- in juli 1619 kocht hij van de voogden van de kinderen van Joost Willems van de Oetelaar en van Catharina Hendriks Peter de Junger een akker zaailand, 1 sestersaet groot, genaamd de Bergakker (56).
- op 25 april 1621 kocht hij van Jan Jan Adriaans het 1/4 middelste deel van de hooibeemd bij de watermolen van Kilsdonk; dit vierde deel had Jan Jan Adriaans een paar maanden eerder gekocht van Joost Geraerts Lenaerts (Pennings), een zwager van Hendrik Costen; een ander 1/4 deel had Hendrik Costen in 1616 gekocht; zijn zwager Aart Jansen van Gogh bezat ook 1/4 deel, dat deze in 1621 eveneens had gekocht van Joost Geraerts Lenaerts (57).
- op 12 juni 1620 verkocht zijn zwager Joost Geraerts Lenaerts hem een som van 42 gulden die hem toebehoorde in een meerdere som

van 300 gulden, die de voogden over de kinderen van Geraert Lenaerts belegd hadden (58).

- op 22 december 1621 verkocht weer een andere zwager namelijk Matheus Adriaan Dirks, gehuwd met Goijaertke Geraerts Lenaerts, hem zijn deel van 18 gulden van een erfrente die het corpus van Dinther eertijds de vijf kinderen van Geraert Lenaerts de molder verkocht had (59).

- op 7 juni 1625 verkocht Goyart Goossens (of Joosten), gehuwd met Jenneke Hendrik Otten (=II c-5), een nicht van Hendrik, hem "alsulke versterf van erfgood als aen hem van hun oom Adriaan Otten was aangekomen" (60).

- in juni 1625 verkocht zijn neef Willem Dirk Otten (= III-d) hem een deel van een akker zaailand, genaamd de Ottoner, hem eveneens aangekomen van zijn oom Adriaan Otten (61).

- op 14 juni 1625 verkocht Jan Jan Jan Adriaans hem 1/4 deel van een halve akker zaailand, hem aangekomen van Maria, de weduwe van Adriaan Otten, zijn grootmoeder (62).

- in juli 1625 kocht hij nog een akker en een cijns uit de erfenis van Adriaan Otten (63).

- op 7 januari 1626 kocht hij van zijn broer Jacob en zijn zwager Aart Jansen van Gogh, als mede-erfgenamen van Adriaan Otten, een cijns van "negen en een half pond payments" (64).

- en op dezelfde dag kocht hij van zwager Jacob Geraerts Lenaerts zijn deel van een akker zaailand, die deze in eerste deling was toegefallen (65).

- op 24 april 1626 kocht hij van zijn zwager Aart Jansen van Gogh, die zich "sterk maakte" voor zijn dochter Mechel, het laatste 1/4 deel van de hooibeemd bij de watermolen van Kilsdonk (66).

Enkele keren verkoopt Hendrik ook land en cijnsen:

- in 1609 verkocht hij samen met zijn broer Willem enkele kampen hooiland, de Gerendonk genoemd (67).

- op 29 december 1616 verkocht hij aan zijn zwager Jan Geraerts Lenaerts een akker zaailand, genoemd de Venakker, in de Boekaert gelegen (naast de weduwe Arien Otten) (68).

- op 22 december 1621 verkocht hij aan diens broer Jacob Geraerts Lenaerts een akker zaailand, een kleine lopens groot, gelegen bij de Buntten (69).

- in 1624 verkocht hij een halve akker zaailand van 5 lopens, gelegen in de Boekaert, aan zijn broer Jacob (naast de kinderen Cost Otten) en Jacob verkocht hem enkele cijnsen uit de helft van een huis en hof in de Boekaert (naast Wijn Costen) (70).
- op 7 juni 1625 verkocht hij aan Geert Jacobs een akker zaailand, 1 sestersaat groot, gelegen in de Buntstraat (Boekaert) (71).
- in 1625 verkocht hij een jaarlijkse cijns aan Daniel Lamberts Danen, voogd over de twee onmondige kinderen van Matheus Hendriks en Luytgen Dirk Otten (II d-45), een nicht van hem (72).
- in juli 1631 verkocht hij tenslotte een jaarlijkse cijns van 50 gulden aan L. Witfels, te betalen op de hoogtijdag van St.Geertruid (73).

Na het overlijden van zijn weduwe, gestorven 1652/1653, werden door zijn erfgenamen op 5 februari 1653 onroerende goederen verdeeld (74); als erfgenamen werden genoemd:

- Willem Cost Otten, zijn broer;
- Jan, Lenaert, Aert, Jacob en Jenneken Lambert Costen; Jacob Goyaert als man van Hendrikske Lambert Costen; (niet genoemd werden de kinderen van Cost Lambert Costen, die al was overleden);
- Cost, Jan, Lijske, Lenaertke, Meijke en Cornelis Wijnand Costen; Hendrik Claassen (op de Aa), gehuwd met Thoniske Wijnand Costen en Jacob Driessen, gehuwd met Dirksken Wijnand Costen;
- Jacob Willems van de Veerdonk, gehuwd met Cornelia van Gogh en Adriaan Matheuwesen, gehuwd met Lenaertken van Gogh, dochters van Aert Jansen van Gogh en Heylke Cost Otten (niet genoemd werd Metken van Gogh, - mogelijk toen al overleden - gehuwd met Adriaan Jan Joosten, ook een dochter van Aert Jansen van Gogh en van Heylke);
- verschillende familieleden Pennings, de familie van Mechtild, de vrouw van Hendrik Costen.

De familieleden van Hendrik erfden te samen: een huis, hof en aangelegen land, 7 lopens groot, gelegen op de Hulsacker (met dezelfde lasten als vermeld bij de koop van dit huis door Hendrik in 1620); verder een akker van 4 lopens en de helft van de hooibeemd bij de watermolen van Kilsdonk.

De leden van de familie Pennings erfden te samen; een akker van 5 lopens in de Commerstraat; een akker van 6 lopens, de platten akker genoemd; een akker in de Hulsacker gelegen en de helft van de

hooibeemd bij de watermolen van Kilsdonk. (Het is niet duidelijk of alle aankopen door Hendrik hiermee verdeeld waren).

8. **Heylke Cost Otten**, geboren ± 1580, overleden voor 20 december 1642; gehuwd 1. met Cornelis Jan Adriaans (Verkuijlen); gehuwd 2. met Aert Jansen van Gogh (alias Kelders), overleden voor 22 mei 1637, weduwnaar van Jenneken Willem Rutten van Elswijck.

Aert was lid van de schepenbank van Dinther o. a. in 1608 en 1616 (75).

Op 24 maart 1601 kocht hij van Jan Hendrik Otten, een aangetrouwde neef (III-c) een akker van 6 lopens, gelegen aan de Middelsteeg op het Reijtsel; de koopsom was 175 gulden (76). In 1607 was hij borg voor zijn zwager Hendrik Cost Otten, toen deze na een doodslag weer verzoend werd met de familie van het slachtoffer. In 1621 kocht hij 1/4 deel van een hooibeemd bij de watermolen van Kilsdonk van Joost Geraerts Lenaerts en op 24 april 1626 verkocht hij dit namens zijn dochter Mechel aan zijn zwager Hendrik Cost Otten (77). Op 7 januari 1626 verkocht hij samen met zijn zwager Jacob Costen een cijns van "negen en half pond payments" ook weer aan Hendrik Costen (78).

In 1628 erfde hij van zijn schoonouders een huis en hof op het Reijtsel, genaamd Pansendael (naast Wijn en Hendrik Costen). Op 14 december 1630 verkocht hij aan zijn zwager Willem Cost Otten en zijn aangetrouwde neef Willem Dirk Otten (= III-d) als voogden over Jan Dirk Otten (II d-3) een cijns van 4 gulden uit een huis en hof met 18 lopens land, gelegen op het Reijtsel (naast Hendrik Costen), te voldoen op de hoogtijdag van St. Jacob Apostel (79).

Op 11 oktober 1631 beloofde Jan van Gogh, een zoon uit het eerste huwelijk van Aert, hem jaarlijks op "Bamisdag" een bedrag van 18 gulden te betalen uit een huis en hof, in het Dorp gelegen, ten behoeve van Heijlke, de tweede echtgenote van Aert; dit zou gebeuren zo lang Heijlke leefde (80). Op 22 mei 1637 verhuurde Heijlke als weduwe van Aert van Gogh, 14 lopens land, 12 lopens op het Reijtsel en 2 lopens op de Lammerheuvel gelegen (81).

Kinderen van Heijlke. Uit haar eerste huwelijk:

1. Jenneke, gehuwd met Jan Aert Jansen van Gogh; deze was een zoon uit het eerste huwelijk van haar stiefvader.

Uit het tweede huwelijk:

2. Leendertke, gehuwd met Adriaan Matheeuwsen;

3. Corneliske, gehuwd met Jacob Willems van de Veerdonk (in 1634 schepen);
4. Metke, overleden voor 20 december 1642, gehuwd met Adriaan Jan Joosten, ook voor 20 december 1642 overleden.

Op 20 december 1642 werden de onroerende goederen van Heijlke en Aert van Gogh verdeeld (82):

- Jacob van de Veerdonk erfde een bedrag van 50 gulden en een akker teulland van 12 lopens, in de Boekaert gelegen, belast met een halve braspennig cijns aan de heer van Keerbergen en een halve blank grondcijns;
- Adriaan Matheeuwsen verkreeg een huis met esthuis, schop en aangelegen land, 12 lopens groot; 1/4 deel van een hooibeemd onder Schijndel, genoemd de Pelsbunder en drie delen van de Keldercamp op Vorstenbosch-Dinther; zijn erfenis was belast met o.a. een sester rogge aan de Heerlijkheid van Dinther; drie provisiebroden aan de pastorie van Dinther; een sester rogge aan de "custerij" van Dinther; 11 gulden jaarlijks aan Jacob Rombouts (te lossen met 200 gulden) en 5 gulden aan Aard Cornelissen (te lossen met 100 gulden);
- Joost Jan Joosten en Paul Aerts van Gogh, als voogden over Anneke, de onmondige dochter van wijlen Adriaan Jan Joosten en van wijlen Metken Aert van Gogh, verkregen een akker teulland van 5 lopens (naast Hendrik Costen); een akker teulland van 6 lopens; nog een akker zonder aangegeven maat en 1/4 deel van de Pelsbeemd in Dinther. (Wordt vervolgd)

Gedeelte van de noten behorende bij dit artikel.

Noten: R = R.A. Dinther; N = Notarieel Archief Dinther (in 2004 aanwezig in het Streekarchief Brabant-Noordoost te Veghel).

(1) Kohier van de 29-ste penning 1555; G.A. Dinther 349 (2) R 38, f 6 (3) R 40, f 107v (4) R 39-a, f 45 (5) R 39-a, f 9 (5-a) R 39-a, f 92 (6) G.A. Dinther, no 352 (7) R 39-a, f 311 (8) R 39-a, f 376 (9) R 40, f 12 (10) R 2, d.d. 6-7-1618 losbladig (11) R 40, f 118v, f 122v, f 128 (12) R 2 d.d. 28-7-1628 losbladig (13) R 40, f 220 (14) R 2, d.d. 20-7-1617 losbladig (15) R 40, f 140 (16) R 41, f 121 (17) R 41, f 143v (18) R 42, f 74v (19) R 42, f 181v (20) R 41, f 29 (21) R 43, f 42 (22) R 43, f 80v (23) R 1, 1604 losbladig (24) R 41, f 30v (24-a) R 39-a, f 127 (25) R 44, f 116 (26) R 40, f 7 (27) R 40, f 28 (28) R 40, f 56 (29) R 40, f 86v.

**VAN MOORDENAAR TOT EERZAAM BURGER: HENDRIK COST OTTEN,
ZIJN VOORoudERS EN VERDERE FAMILIELEDEN. (Slot)**

door Jan van der Heijden

III-c **Jan Hendrik Otten**, geboren ± 1570, overleden voor 25 juni 1625; gehuwd 1. met Dingna N.N., overleden voor 18 februari 1602; gehuwd 2. met Barbara N.N.;

Op 7 januari 1595 kocht Jan van zijn zwager Jan Joosten (Spierings) 1/7 deel van een malder rogge uit een akker zaailand, groot 6 lopens, gelegen in het Reijtsel aan de Middelweg (naast Cost Otten); Jan had dit verkregen uit de erfenis van zijn schoonouders. (133)

Op 24 maart 1601 verkocht hij "*nae verscheydene drie veyldagen bij de kercke van Dinther gedaen, openbaerlijcke voir alleman*" twee percelen zaailand, zes lopens groot, gelegen op het Reijtsel aan de Middelweg (tussen erf van Cost Otten en de heer van Keerbergen); hij had deze verkregen van zijn ouders; de hoogste bieder en koper was Aert Jans van Gogh, gehuwd met Heylke Cost Otten, een nicht van Jan. (134) Er werd hierbij genoteerd dat Jan Hendrik Otten zijn penningen geheel had ontvangen op 18 februari 1602 in het bijzijn van Laurens Aarts en Wijnand Costen (= III-b) als mombers over zijn onmondig kind.

Op dezelfde dag droeg Jan als weduwnaar van Dingna, zijn eerste vrouw, aan de mombers van zijn onmondig kind, de tocht over van een akker van 6 lopens, in het Reijtsel gelegen (naast Cost Otten). (135) In de "gemeene lasten" van 1603 werd Jan aangeslagen voor 19 stuivers. (136)

Hiervoor is al vermeld dat Jan op 16 januari 1608 het 1/3 deel van een perceel land in de Pelshoeve had vernaderd, waartegen zijn zwager Lambert Roelofs bezwaar maakte; en ondanks de eed van Jan met de verklaring dat hij deze vernadering voor zich zelf had gedaan, verkocht hij op 13 augustus 1608 zijn deel van het perceel voor 144 gulden aan Rutger Willems. Er werd nu bij genoteerd dat het perceel nog ongedeeld was "tegen het onmondig kind van Dirk Hendrik Otten". Als lasten rustten op het te verkopen deel: 1/3 part van de pachten en cijnsen en van de hoendercijns aan de Heer van Keerbergen, 1/3 part van 3 sester rog voor de kapel van De Bogaert,

van 25 stuiver aan de kinderen van Hendrik Peters en van 35 stuiver aan de erfgenamen van Willem Rutten. (137).

Op 18 juli 1625 verkochten zijn kinderen als erfgenamen van hun oom Dirk Hendrik Otten het 1/5 deel van het 1/3 deel van het perceel in de Pelsvenne aan Judith, weduwe van Marten Arien Willems. Genoemd werden: Hendrik Jan Hendrik Otten uit zijn eerste huwelijk en Wijnand Cost Otten (= III-b) als momber over Jacob, Rijckaert en Heylke, kinderen van Jan en zijn tweede echtgenote Barbara. (138)

Kinderen van Jan Hendrik Otten; uit zijn eerste huwelijk:

1. **Hendrik Jan Hendrik Otten**, geboren ± 1600, overleden na 18 juli 1625;

Uit het tweede huwelijk:

2. **Jacob Jan Hendrik Otten**, geboren ± 1605, overleden na 18 juli 1625;

3. **Rijckaert Jan Hendrik Otten**, geboren ± 1605, overleden na 18 juli 1625;

4. **Heylke Jan Hendrik Otten**, geboren ± 1610, overleden na 18 juli 1625.

II-d **Dirk Ot Costen**, geboren ± 1550, overleden 1600/1603, gehuwd met Gerlingske Huijbert Rovers.

In 1603 werd de weduwe Dirk Otten voor 3 gulden en 4 stuiver aangeslagen in de "gemene lasten" (139); in vergelijking met anderen was dit een hoog bedrag.

Op 17 maart 1600 verhuurde Jan Wijnand Suyskens "den Diepenpoel" aan Dirk Otten (140) en op 7 februari 1606 werd deze huur verlengd ten behoeve van Gerlinge, weduwe van Dirk Otten en haar zoon Henrich. (141)

Op 16 juli 1614 verkochten de kinderen van Dirk en Gerlinge aan hun neef Hendrik Cost Otten een akker zaailand van 1 lopens, genaamd de Bunt en gelegen in de Boeckart: genoemd werden: Henrik en Willem Dirk Otten; Daniel Huijberts als momber over Jan Dirk Otten, die wel mondig maar blind was; Matheus Hendriks, gehuwd met Luytken Dirk Otten; Antoon Jansen, gehuwd met Margarita Dirk Otten; Daniel Jansen, gehuwd met Agnes Dirk Otten; Lambert Jan Ariens, gehuwd met Heylke Dirk Otten en Otke Dirk Otten; (niet genoemd werd Jenneken Dirk Otten, die in andere akten wel als kind van Dirk

en Gerlinge voor komt). (142) Enkele maanden later verkochten dezelfde kinderen samen met Peter Willem Rutten en Anna Huijbert Rovers een akker van 3 lopens aan Daniel Huijbert Rovers. (143) Op 23 november 1622 verkochten de kinderen van Dirk 1/8 deel van een hooiveld, gelegen in Veghel bij het Hamfoirtbrugske, aan hun broer Jan: niet genoemd werden: Henrich, Margarita en haar man en Otke, maar nu werd wel Jenneke vermeld, gehuwd met Antoon Lenaert Gerards. Mogelijk waren de niet genoemde broer en zussen intussen overleden. (144)

Kinderen van Dirk Ot Costen, geboren ± 1580/1590:

1. **Willem Dirk Otten**, volgt III-d;
2. **Henrich Dirk Otten**, overleden voor 23 november 1622;
3. **Jan Dirk Otten**, overleden 1630/1631; Jan was evenals zijn neef Hendrik Hendrik Otten blind; op 17 juli 1625 kocht hij een cijns van 2 gulden van Paul Aart Jansen van Gogh. (145) Op 14 december 1630 verkocht Aart Jansen van Gogh, gehuwd met Jan's nicht Heylke Cost Otten, aan Jan's broer Willem Dirk Otten en zijn neef Willem Cost Otten als mombers over hem en ten behoeve van hem, een cijns van 4 gulden uit een huis en hof met 18 lopens land, gelegen op het Reijtsel; te voldoen jaarlijks op de hoogtijdag van St. Jacob de Apostel. (146) Kort hierna is Jan overleden want bij deze akte werd bijgeschreven dat op 12 maart 1631 deze cijns door Aart Jansen van Gogh was afgelost aan Willem Dirk Otten, Jenneke Dirk Otten, nu gehuwd met Gijsbert Lambert (Spierings) en Heylke Dirk Otten, weduwe van Lambert Jan Ariens, als erfgenamen van Jan Dirk Otten. (147) Waren de andere kinderen van Dirk Otten nu allen overleden?
4. **Luytke Dirk Otten**, overleden 1622/1625, gehuwd met Matheus Hendriks; op 22-11-1614 leenden zij van hun neef Jacob Cost Otten een bedrag van 42 gulden voor de aankoop van een paard (148); in 1625 verkocht Hendrik Cost Otten, ook weer een neef van Luytke, een jaarlijkse cijns aan Daniel Lambert Danen, voogd over de twee onmondige kinderen van Matheus en Luytke. (149)
5. **Margarita Dirk Otten**, overleden 1614/1622, gehuwd met Antoon Jansen.
6. **Agnes Dirk Otten**, overleden 1622/1631, gehuwd met Daniel Jansen.

7. **Heylke Dirk Otten**, overleden na 12 maart 1631 en voor 23 januari 1639, gehuwd met Lambert Jan Ariens, overleden voor 14 december 1630; Heylke verkocht op 14-12-1630 als weduwe van Lambert Jan Ariens een cijns. (150)

8. **Otke Dirk Otten**, overleden 1614/1622;

9. **Jenneken Dirk Otten**, overleden na 12 maart 1631, gehuwd 1. met Antoon Lenaerts Gerards; gehuwd 2. met Gijsbert Lamberts Spierings.

III-d **Willem Dirk Otten**, geboren ± 1580, overleden na 1644, gehuwd met Mechtild N.N.

Merkwaardig is dat Willem, ofschoon hij getrouwd was en kinderen had in 1639 priester genoemd werd: als deze notitie geen vergissing is, dan is hij na de dood van zijn echtgenote voor priester gaan studeren (dit gebeurde wel vaker).

In juni 1625 verkocht Willem een deel van een akker zaailand, genoemd de Ottoner, hem aangekomen uit de erfenis van zijn oom Adriaan Otten, aan zijn neef Hendrik Cost Otten (151). In 1630 was hij voogd over zijn blinde broer Jan (152).

Op 23 januari 1639 verkocht Herman Jan Hermans, gehuwd met Gerartke Daniels Huijberts, aan Willem Dirk Otten, priester, en aan de erfgenamen van diens zus Heylke, gehuwd geweest met Lambert Jan Ariens, een rente van 17 gulden, te lossen met 350 gulden ineens, uit een huis, gelegen in het Broeck te Dinther, dat Herman verkocht had aan Goyaert Matheeuwsen. (153) In 1644 verkocht Willem aan de onmondige kinderen van Lambert Peters, een rente van 42 gulden die hij beloofde te betalen uit een kamp hooiland, genaamd de Coolbeemden. (154)

Kinderen van Willem Dirk Otten:

1. **Geerling** (Gerlachus) **Willem Dirk Otten**, gedoopt Dinther 7-4-1619 (Judocus Huberti, Wilhelmina Willem Costen), volgt IV-e;
2. **Catharina Willem Dirk Otten**, gedoopt Dinther 10 december 1622 (Willem Aarts, Lijske Willem Costen).

IV-e **Geerling Willem Dirk Otten**, gedoopt Dinther 7 april 1619, gehuwd met Maaïke Jan Cornelissen.

Op 20 juli 1647 kocht Geerling Willem Dirk Otten een derde deel van een huis en hof, gelegen aan het Broeck, van Goyert Wilborts (155); op 14 januari 1648 verkocht hij een tiende deel van een hooibeemd, genaamde de Coolbeemden, aan Lenaert Wouters; hij had deze gekocht van Dirk Niclaas Goossen, die gehuwd was met zijn nicht Hendrikske, dochter van Matheus Hendriks en Luytke Dirk Otten. (156)

Kinderen van Geerling Willem Dirk Otten; de kinderen werden gedoopt te Dinther door de pastoor van Heeswijk:

1. **Willem Geerlings (Sjongers)**, gedoopt 25 februari 1647 als zoon van Gerlacus Wilhelmi Theodori (Margarita Huberti), volgt V-c;
2. **Theodorus Geerlings**, gedoopt 21 april 1654 (Joannes Christiani, Henrica Jois), overleden Dinther 1 maart 1719, gehuwd Dinther 3 februari 1686 met Guilelma Gielen;
3. **Jan Geerlings** (doop niet gevonden), overleden Dinther 6 januari 1717, gehuwd met Joanna N.N.; bij dopen van zijn kinderen traden Wilhelmus Gerlaci en Theodorus Gerlaci als doopgetuigen op;
4. **Gerlaca Geerlings**, gedoopt 4 augustus 1658 (Wijnand Goossens, Maria Jasper Jan Costen).

V-c **Wilhelmus Geerling Sjongers**, gedoopt Dinther 25 februari 1647, overleden Dinther 23 mei 1724, gehuwd met Hermana N.N.;

Willem en zijn kinderen namen de achternaam Sjongers aan: mogelijk was Hermana, de echtgenote van Willem een lid van deze familie. Behalve in Dinther leefde er in die periode ook in Heeswijk een familie Sjongers; hierin kwam de voornaam Gerlacus/Geerling ook veelvuldig voor evenals de voornaam Lucas o.a. Lucas Sjongers, 1640-1694, pastoor van Berlicum en in 1693-1694 prelaat van de Abdij van Berne. Willem was brouwer in Dinther en had daar een brouwerij met de naam "Het Blauwe Kruis", in de tegenwoordige Brouwerstraat 2. Hij had deze brouwerij in 1715 overgenomen van Lambertus Jacobs van de Graft.

Kinderen, gedoopt te Dinther: (opvallend: de meerdere "notabele" doopgetuigen):

1. Godevaart, gedoopt 27 februari 1676 (Godefridus van den Horne, Arnolda Goossens);

2. Maria, gedoopt 18 februari 1677 (Adrianus Petri van den Dollaert, Anna Gerlaci);
3. Gerlacus, gedoopt 3 april 1678 (Goswinus Guinandi, Rutgera Henrici Vugts);
4. Arnolda, gedoopt 3 juni 1679 (Henricus Jansen, Heilwich Adriani en Cormelia de Quay);
5. Hillegonda Adriana, gedoopt 21 december 1680 (Dominus Gualterus van der Dussen, Maria Jansen van Uden);
6. Gerlacus, gedoopt april 1682 (Lambertus ten Heerenhaaf, Catharina Jan Jansen); volgt VI;
7. Christina, gedoopt 14 november 1685 (Dominus Lambertus van den Bogaart, Maria Arnoldi Gerards).
8. Anna, gedoopt 14 april 1688 (Andreas Jansen, Joanna Goossens);
9. Anna, gedoopt 15 juli 1689 Joannes Adriani Raaijmakers, Adriana Andreae);
10. Arnoldus, gedoopt 15 juli 1689 (Lucas Rutgers, Maria Henrici; er was in de Heeswijkse familie Sjongers in 1633 een Lucas, zoon van Rutger geboren; no 9 en 10 waren een tweeling).

VI **Gerlacus** (Geerling) **Willems Sjongers**, gedoopt Dinther april 1682, overleden Dinther 20 oktober 1757, gehuwd met Gertrudis Godefridi Hanegraaf.

Geerling was eveneens brouwer in Dinther en was enkele jaren president van de schepenbank; op 14 januari 1756 verklaarde hij dat hij een koopbierbrouwerij aan zijn huis had, waar al meer dan 100 jaar gebrouwen werd; het octrooi hiervoor was kwijt geraakt. (157)

Kinderen, gedoopt te Dinther:

1. Godefridus, gedoopt 4 augustus 1724 (Adrianus Wilhelmi Raaijmakers, Gijsberta Godefridi Hanegraaf);
2. Wilhelmus, gedoopt 7 februari 1726 (Adrianus Wilhelmi Raaijmakers, Anna Sjongers), volgt VII;
3. Joanna, gedoopt 1 januari 1728 (Joannes Simon van de Wetering, Gijsberta Hanegraaf);
4. Godefridus (Gaugericus, Goijaert), gedoopt 29-1-1731 (Olbert Hanegraaf, Gijsberta Hanegraaf);
5. Joannes, gedoopt 20 november 1733 (Joannes Adriani van Schijndel, Helena Adriani Raaijmakers);

6. Anna, gedoopt 9 februari 1736 (Joannes Benedictus van de Versen, Joanna Godefridi Hanegraaf);
7. Anna, gedoopt 11 juni 1739 (Joannes Simon van de Wetering, Wilhelmina Raaijmakers).

VII Willem Geerling Sjongers, gedoopt Dinther 7 februari 1726, begraven te Dinther 20 juni 1797, gehuwd 1. Dinther 15 juni 1749 met Helena Rutgers van Uden; gehuwd 2. Willemijn Arnoldi van den Hurk, weduwe van Lammert van Stratum.

Willem had op zijn beurt de brouwerij van zijn vader overgenomen.

Kinderen, no 1 gedoopt in Dinther, de andere in Heeswijk:

1. Lambertus, gedoopt 7 november 1750 (Gerlach Sjongers, Maria Rut van Uden);
2. Lucas, gedoopt 27 april 1754 (Gertudis Geerling Sjongers, Rut Willems van Uden), overleden Dinther 16 juli 1783;
3. Agnes, gedoopt 14 januari 1757 (Joannes Rut van Uden, Joanna Maria Jacobs van den Braak);
4. Geerling, gedoopt 23 november 1759 (Joannes Pennings. Joanna Geerling Sjongers);
5. Hendrina, gedoopt 15 mei 1761 (Goyaert Geerling Sjongers, Maria Rut van Uden);
6. Gislenus (Geerling), gedoopt 16 maart 1764 (Gertrudis Sjongers, Joanna Sjongers); begraven Dinther 25 oktober 1804, gehuwd met Jenneke van den Acker; deze is hertrouwd met Jan Kramers;
7. Agnes (Neeske), gedoopt 25 juli 1768 (Godefridus Sjongers, Gertrudis Jan Pennings), begraven Dinther 4 april 1796; getrouwd met Francis van de Boom; deze is hertrouwd met Joanna Raaijmakers.

Van deze zeven kinderen hebben maar drie de volwassen leeftijd bereikt: Lucas, Geerling (Gislenus) en Agnes; Lucas stierf ongehuwd op 29-jarige leeftijd; alleen Geerling en Agnes trouwden; Agnes stierf op de leeftijd van 37 jaar en Geerling werd 40 jaar oud.

Op 11 maart 1789 verkocht Francis van de Boom, gehuwd met Neeske Willem Sjongers, aan zijn zwager Geerling Sjongers enkele percelen land, die hij verkregen had uit de erfenis van Rut Willems van Uden, de grootvader van zijn vrouw: een perceel teulland, 8 vaten zaad groot, gelegen op het Retzel, genaamd het Venneke; de helft

van de *“twee middelste brakken alhier in de Commerstraat met de hofkens daaraan behoorende, groot omtrend een kop lands”*; de helft van een derde part in het Ven alhier bij den Hekkenhoek, twee lopens groot; deze verkoop geschiedde onder de volgende voorwaarden:

- Willem Sjongers, vader respectievelijk schoonvader, zal deze goederen zijn leven lang mogen gebruiken;
- de koper hoeft de koopsom van 200 gulden pas te betalen na de dood van vader/schoonvader en hoeft intussen ook geen rente hiervoor te betalen;
- als de koper zonder kinderen zal overlijden, mag de verkoper deze goederen voor 200 gulden weer terug nemen;
- de koper, Geerling Sjongers zal de *“brouwerije, huizinge, ap- en dependentiën vandien met de tonnen, biervaten en brouwergereedschappen genaamd het Blaauw Kruijs, bij denselven vader in togt bezeeten wordende, niet huuren of in gebruik aannemen”*. (158)

Op 4-5-1789 verkocht Willem Sjongers aan zijn zoon Geerling: een akker teulland van 5 lopens, gelegen aan de Heylhaaren; een akker aldaar van 3 lopens en een perceel nieuwlant van 1 lopens, dat daar bij lag; de twee eerste percelen had Willem gekocht van juffrouw Suyskens en het laatste van de gemeente. (159)

Martinus Broekhoven verkocht op 2 maart 1790 aan Jenneke Francis van de Acker, huisvrouw van Geerling Sjongers, een huisje met hof, vier lopens groot, gelegen in de Commerstraat *“met de gerechtigheid van ten allen tijde water te mogen haalen uijt de waterput daarnaast aan het huijs van Gerrit Sijmen Spierings geleeegen ... mits de helft van die waterput te moeten onderhouden”*. De verkoper had het huisje in 1784 gekocht van Goijerd Sjongers (is zeer waarschijnlijk VI-4). (160).

Op 19-12-1795 stond Willem Sjongers aan zijn twee kinderen Geerling en Agneeske de tocht af van een huis en hof met de brouwerij en verdere bijgebouwen, van ouds genoemd het Blauwe Kruis, groot 2 lopens, staande in het Dorpsroth alhier; de kinderen zullen jaarlijks op Pinksteravond aan Willem de som van *f* 40.- betalen en deze nam een schuld van *f* 100.-, waarmee het bezit

belast was, op zich. (161) Op dezelfde dag verdeelden de kinderen dit bezit:

- Francis van de Boom, gehuwd met Agnes, verkreeg huis, hof en brouwerij; hij moest jaarlijks aan zijn schoonvader de afgesproken 40 gulden betalen;
- Geerling zou van Francis een bedrag van 600 gulden uitbetaald krijgen; als Francis hierbij nalatig bleef, zou Geerling na het overlijden van zijn vader 1.200 gulden uit de erfenis vooruit betaald krijgen. (162)

Na het overlijden van Willem werden op 16 maart 1798 de andere onroerende goederen door zijn kinderen verdeeld:

- Geerling kreeg: een akker teulland van 5 lopens in de Commerstraat, genaamd de Hulsacker; een perceel teulland van drie lopens in Loosbroek; een weiland van 20 roeden in Fokkershoek in Heeswijk; een perceel teulland van 2 ½ lopens op het Retzel en een obligatie van 300 gulden ten laste van Willem van Uden. Deze goederen kreeg Geerling ter voldoening van de 1.200 gulden zoals afgesproken bij de vorige deling. Verder kreeg Geerling nog: een perceel teulland van 2 ½ lopens op het Retzel aan de Middelweg; een derde part van een perceel hooiland, een kar hooigewas groot, gelegen op Hazelberg; een perceel teulland van 2 lopens in de Commerstraat; een derde deel van een kamp hooiland over de Aa onder Schijndel in het Weijbos, in het geheel zeven karren hooigewas groot; een vierde deel van een kamp hooiland achter de kerk van Dinther gelegen, in het geheel acht karren hooigewas groot; een obligatie van 250 gulden ten laste van Martinus van Tilborgh en tenslotte een obligatie van 300 gulden ten laste van Rover Vermeulen.

- Francis van de Boom, als man van Agnes kreeg: twee derde deel van een kamp hooiland in het Weijbos onder Schijndel; twee percelen teulland van 3 lopens te Heeswijk op de Akkers; een perceel teulland van 2 lopens in de Ballendonk onder Heeswijk; een kamp hooiland onder Schijndel, genaamd Allemans Veldje, in het geheel zes karren hooigewas groot en een obligatie van 300 gulden ten laste van de gebroeders van de Camp.

Buiten deze verdeling bleef een schuldbrief van 200 gulden ten laste van Dirk van Rooij, die aan Francis werd overgedragen ter voldoening van 100 gulden welke hij minder als uitzet had ontvangen dan Geerling en van 100 gulden die hij betaald had aan de erfgenamen

van Mijntje van den Hurk, de tweede vrouw van Willem Sjongers. (163)

Jenneke van de Acker, de weduwe van Geerling Sjongers, verkocht op 6 februari 1805 de volgende goederen:

- een huis en aangelegen land met een octrooi voor een brouwerij (tegenwoordige Dolvert 5), groot omtrent vier lopens, staande alhier in het Dorp; gekocht door Johannes van Zandvoort voor 260 gulden;
- perceel teulland met een hoodries, groot 5 lopens, genaamd het Venneke; gekocht door Paulus Bunthof voor 310 gulden;
- twee percelen teulland alhier op het Retzel aan de Middelweg, vijf lopens groot; gekocht door Piet Voets voor 120 gulden. (164)

Op 22 november 1806 werden huwelijksvoorwaarden opgesteld tussen Jan Johannes Kramers uit Oss en Jenneke van den Acker, weduwe van Geerling Sjongers:

- zij zullen tot onderstand van hun huwelijk al hun goederen inbrengen met uitzondering van de zijde van de aanstaande bruid van de volgende goederen: het huis en hof in de Commerstraat; een perceel land in de Hulsacker; een perceel hooiland onder Veghel aan het Bruggetje en een half perceel hooiland in de Kromme Beemd onder Heeswijk; over deze goederen bezat zij de tocht en ze behoorden toe aan de kinderen van haar en haar eerste man Geerling Sjongers;
- buiten de gemeenschap van goederen blijven ook alle erfenissen, die zij tijdens het huwelijk zullen verkrijgen;
- alle schulden die zij tijdens hun huwelijk maken, zullen voor gemeenschappelijke rekening zijn. (165)

Opmerking: Er is op de voorgaande bladzijden sprake van twee brouwerijen:

- "Het Blauwe Kruis" (nu: Brouwersstraat 2); op 24 augustus 1715 door Lambert Jacob van de Graft verkocht aan Willem Sjongers (= V-c); in 1736 in bezit van diens zoon Gerlacus Sjongers(=VI); in 1764 in bezit van kleinzoon Willem Sjongers(=VII) en in 1795 toebedeeld aan diens schoonzoon Francis van den Boom;
- tegenwoordige Dolvert 5; huis en erf met octrooi voor brouwerij, op 23 maart 1799 verkocht door brouwer Gijsbert Pulles aan Pieter Peter van Gogh en Geerling Sjongers (VII-6); op 5 mei 1800 verkocht

Geerling zijn deel aan Pieter van Gogh maar op 20 september 1802 was het geheel weer in bezit van Geerling; na diens dood verkocht zijn weduwe dit pand op 6 februari 1805 aan Johannes van Zandvoort.

(Met bijzondere dank aan de heer J. van der Leest te Dinther, die mij hielp met veel informatie).

Gedeelte van de noten behorende bij dit artikel.

Noten: R = R.A. Dinther; N = Notarieel Archief Dinther (in 2004 aanwezig in het Streekarchief Brabant-Noordoost te Veghel).

(133) R 39-a, f 10 (134) R 3 d.d. 24-3-1601 losbladig (135) R39-a, f 160 (136) G.A. Dinther no 352 (137) R 3, d.d. 13-8-1608 losbladig (138) R 40, f 109v (139) G.A. Dinther no 352 (140) R 6, f 165v (141) R 8, f 21 (142) R 40, f 5v (143) R 40, f 6v (144) R 40, f 72 (145) R 40, f 109v (146) R 40, f 140 (147) R 40, f 140 (148) R 40, f 7 (149) R 40, f 110v (150) R 40, f 140v (151) R 40, f 103v (152) R 40, f 140 (153) R 41, f 142v (154) R 42, f 31 (155) R 42, f 47 (156) R 42 d.d. 14-1-1648 (157) R 81, f 36v (158) R 61, f 4 (159) R 61 d.d. 4-5-1789 (160) R 61, f 50 (161) R 63 d.d. 19-12-1795 (162) R 90, f 33 (163) R 90, d.d. 16-3-1798 (164) R 108, f 156 (165) R 92, f 37.

HEESWIJK ANNO 1860

door Jan van der Leest

Op 31 december 1860 was de grootte van de gemeente ruim 1482 ha. In volgorde van grootte was de bestemming van die gronden:

wei- en hooiland: ruim 481 ha; bouwland: ruim 397 ha;

woeste gronden: ruim 271 ha; dennen: ruim 124 ha;

hakhout: ruim 40 ha;

woeste gronden tot bos ontgonnen: ruim 22 ha;

bossen: ruim 4 ha.

De inwoners hadden samen 93 paarden, waarvan 49 merries, 39 ruinen en 5 veulens. Verder was er een stier en vier trekossen.

Samen had men 347 koeien en 179 kalveren op stal staan. Daarnaast hield men 269 schapen, 295 varkens, 115 bokken en geiten, 971 stuks pluimgedierte en vier imkers hadden samen 36 bijenkorven.

(bron: Heeswijk 1811-1923, inv.nr. 894)

**“KASTELEN” IN HEESWIJK, DINTHER EN LOOSBROEK
EN HUN OMLOPENDE GRACHTEN.**

door Jan van Gemert

Onder een kasteel wordt in dit artikel verstaan een bouwwerk van hout, steen of een combinatie daarvan dat door water was omgeven en dus versterkt tegen krachten van buiten. Deze bouwwerken droegen de namen van burg (h) (t), borg, stein of steen, slot alsook van kasteel. Oude geslachtsnamen herinneren aan deze kasteelbenamingen. Zo kennen we heden ten dage de familienamen Van der Burgt, Van der Borgt, Van der Steijn, Van der Steen en tenslotte ook Kasteel. De oorspronkelijke bewoners waren veelal de hertogen, plattelandsadel, zoals ridders, maar uitzonderingen zijn ook bekend zoals de rijke vrije boer. De bouwers moesten beschikken over macht en geldelijke middelen. Plaatselijke machtigen bouwden veelal zonder toestemming hun versterkingen. Dit was mogelijk in tijden van zwakte van de centrale overheid, zoals bij de hertogelijke macht. De daadwerkelijke bestuurskracht ontbrak daardoor. Bij de kastelen behoorden bewoners in de nabije omgeving, die min of meer afhankelijk waren van de kasteelheren en eigenlijk ook andersom. In tijden van gevaar waren de kastelen voor hen toevluchtsoorden en omgekeerd hadden de omwonenden verplichtingen om de heer in moeilijke tijden bij te staan.

De kastelen werden gebouwd van de materialen die in de tijd van oprichting beschikbaar waren. De tand des tijds knabbelde aan de gebruikte natuurlijke bouwstoffen waardoor de gehele constructie in verval kwam. Sommige van deze bouwwerken werden herbouwd, andere vervielen tot bouwhoeven (boerderijen) of hadden geen toekomst en werden later geheel gesloopt. Meer of minder in aantal gebruikte bakstenen waren ook bij afbraak kostbaar en werden tot de laatste steen ter plaatse of elders hergebruikt. Door de algemene toepassing van zachte verbindingsmortel was het metselwerk goed te slopen en de stenen te schonen. Vandaar zijn bij afgebroken oude bouwwerken alleen kleine aantallen bakstenen ter plaatse bewaard gebleven.

Kastelen hebben hier in ons waterrijk gebied een ontwikkeling meegemaakt in doel en gebruik, zoals verdediging en later ook bewoning. De bouw was afgestemd op het beschikbare wapentuig